

ANALIZA PODSTAWY PROGRAMOWEJ DO PRZYRODY DLA KLASY 4 Z DNIA 14 LUTEGO 2017 R.

We wstępie nowej podstawy do przyrody w szkole podstawowej można przeczytać:

Nadrzędnym celem przedmiotu przyroda w klasie 4. jest przybliżenie uczniowi najbliższego otoczenia, stworzenie możliwości poznania składników krajobrazu i zależności zachodzących w przyrodzie. Obszarem działania powinna być przede wszystkim okolica szkoły i miejsca zamieszkania. Osiągnięcie tego celu odbywa się przez obserwację, badanie, doświadczanie i komunikowanie się z innymi. Działania prowadzone przez ucznia powinny być przez niego dokumentowane w postaci opisu, fotografii, rysunku. Podczas zajęć w ramach przedmiotu przyroda, zarówno terenowych, jak i w sali lekcyjnej – uczeń pod kierunkiem nauczyciela doskonali umiejętność właściwego reagowania w wypadku kontaktu z organizmami zagrażającymi życiu i zdrowiu. Ważne zagadnienia dotyczące budowy i higieny ciała oraz właściwej dbałości o własny organizm kształtują u ucznia poprawne zachowania w życiu codziennym.

Z powyższego tekstu wynika, że główny nacisk w nowej podstawie programowej do przyrody w szkole podstawowej został położony na poznanie przez ucznia wyłącznie najbliższego otoczenia. Poznanie to ma obejmować także bezpieczne zachowania w środowisku w wypadku kontaktu z organizmami zagrażającymi życiu i zdrowiu. Ważne są także zagadnienia związane z ogólną budową ciała oraz zasadami higieny.

Różnica między obecną i nową podstawą programową: adresat i liczba godzin przeznaczonych na realizację programu

Porównywana zawartość	Obecna podstawa programowa	Nowa podstawa programowa
Adresat	uczeń kl. 4, 5 i 6	uczeń kl. 4
Liczba godzin w cyklu kształcenia	9 godzin w cyklu kształcenia	2 godziny w cyklu kształcenia

W związku ze zmianą liczby godzin i ograniczeniem przyrody jako przedmiotu wyłącznie do klasy 4., zmieniły się też zakres treści i liczba umiejętności, jakie nauczyciel jest zobowiązany ukształtować u uczniów.

Porównanie liczby umiejętności i zakresu treści

Porównywana zawartość	Obecna podstawa programowa	Nowa podstawa programowa
Liczba umiejętności	114, w tym wiele umiejętności złożonych liczonych jako jedna, np.: <ul style="list-style-type: none"> • opisuje krajobrazy świata, w szczególności: lasu równikowego wilgotnego, sawanny, pustyni gorącej, stepu, tajgi, tundry, pustyni lodowej, rozpoznaje je na ilustracji oraz lokalizuje na mapie. 	43, w tym głównie umiejętności proste, np.: <ul style="list-style-type: none"> • opisuje sposoby poznawania przyrody, podaje różnice między doświadczeniem a obserwacją.
Średnia liczba godzin w cyklu kształcenia	9 (3 godziny tygodniowo w klasach 4–6)	2 (2 godziny tygodniowo w klasie 4)

Porównywana zawartość	Obecna podstawa programowa	Nowa podstawa programowa
Średnia liczba godzin w ciągu jednego roku nauki (cyklu)	W ciągu roku: (3 godziny x 25) = 75 W ciągu cyklu kształcenia (75 x 3) = 225	W ciągu roku: (2 godziny x 25) = 50
Średnia liczba umiejętności przypadająca na jedną godzinę lekcyjną w cyklu kształcenia	114 umiejętności : 225 godzin = 0,51	43 umiejętności : 50 godzin = 0,86

Porównanie zakresu wymagań

Z uwagi na ograniczoną liczbę godzin i klasy/klasę, dla których jest przeznaczony przedmiot przyroda, wystąpiły znaczne zmiany w zakresie treści.

Treści	Obecna podstawa programowa (numeracja odpowiada numeracji działów podstawy programowej)	Nowa podstawa programowa (numeracja odpowiada numeracji działów podstawy programowej)
Ogólne założenia	W części – treści nauczania – wymagania szczegółowe podstawa składa się z 15 działów, które obejmują zagadnienia biologiczne, geograficzne, chemiczne i fizyczne.	W części – treści kształcenia – wymagania szczegółowe podstawa składa się z 7 działów, które obejmują w równym stopniu zagadnienia biologiczne i geograficzne. Marginalnie są potraktowane treści fizyczne i chemiczne.
Biologiczne	1. Ja i moje otoczenie 8. Organizm człowieka 9. Zdrowie i troska o zdrowie	IV. Ja i moje ciało V. Ja i moje otoczenie
Geograficzne	2. Orientacja w terenie 7. Krajobrazy Polski i Europy 11. Ziemia we Wszechświecie 12. Łądy i oceany 13. Krajobrazy świata	II. Orientacja w terenie III. Pogoda, składniki pogody, obserwacje pogody VII. Środowisko antropogeniczne i krajobraz najbliższej okolicy szkoły
Fizyczne i chemiczne	3. Obserwacje, doświadczenia przyrodnicze i modelowanie 6. Właściwości substancji 10. Zjawiska elektryczne i magnetyczne w przyrodzie 14. Przemiany substancji 15. Ruch i siły w przyrodzie	III. p. 5: podaje przykłady zastosowania termometru w różnych sytuacjach życia codziennego; V. p. 3: podaje przykłady przedmiotów wykonanych z substancji sprężystych, kruchych i plastycznych i uzasadnia ich zastosowanie w przedmiotach codziennego użytku; V. p. 4: interpretuje oznaczenia substancji szkodliwych dla zdrowia: drażniących, trujących, żrących i wybuchowych.
Zintegrowane	4. Najbliższa okolica 5. Człowiek a środowisko	I. Sposoby poznawania przyrody VI. Środowisko przyrodnicze najbliższej okolicy

Treści	Obecna podstawa programowa (numeracja odpowiada numeracji działów podstawy programowej)	Nowa podstawa programowa (numeracja odpowiada numeracji działów podstawy programowej)
Różnice	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poznaje najbliższą okolicę, krajobrazy Polski, Europy, łądy i oceany; Ziemię i Wszechświat; krajobrazy świata; • poznaje pojęcie skali, posługuje się skalą; • poznaje rozbudowane treści fizyczne i chemiczne. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poznaje tylko najbliższą okolicę; • nie poznaje pojęcia skali, nie jest wymagane wprowadzenie tego pojęcia; • poznaje organizm człowieka – wyłącznie funkcję wymienionych układów i położenie głównych organów (żołądek, wątroba, trzustka, serce).

Podsumowanie

1. Nowa podstawa programowa do przyrody w klasie 4. obliuguje nauczyciela do częstego wychodzenia w teren, ale w punkcie **Warunki i sposób realizacji** można przeczytać: *Większość proponowanych aktywności ucznia wymaga wyjścia z budynku szkolnego, lecz nie muszą to być dalekie wycieczki, wystarczy np. wyjście na boisko szkolne, drogę przed szkołą lub do parku.*
2. Zagadnienia nowe w podstawie programowej obowiązującej od 2017 r.

Dział VII. Środowisko antropogeniczne i krajobraz najbliższej okolicy szkoły

Składniki środowiska związane z działalnością człowieka. Cechy krajobrazu współczesnego. Przemiany krajobrazu i ich ocena.

Uczeń:

- 1) wskazuje w terenie składniki środowiska antropogenicznego w najbliższej okolicy;
- 2) rozpoznaje w terenie i nazywa składniki środowiska antropogenicznego oraz określa ich funkcje;
- 3) określa zależności między składnikami środowiskami przyrodniczego i antropogenicznego
- 4) charakteryzuje współczesny krajobraz najbliższej okolicy;
- 5) opisuje dawny krajobraz najbliższej okolicy, np. na podstawie opowiadań rodzinnych, starych fotografii;
- 6) ocenia zmiany zagospodarowania terenu wpływające na wygląd krajobrazu najbliższej okolicy;
- 7) wyjaśnia pochodzenie nazwy własnej miejscowości;
- 8) wskazuje miejsca występowania obszarów chronionych, pomników przyrody, obiektów zabytkowych w najbliższej okolicy, uzasadnia potrzebę ich ochrony;
- 9) ocenia krajobraz pod względem jego piękna oraz dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego „małej ojczyzny”.

Zalecane aktywności ucznia

- wskazuje w terenie składniki środowiska antropogenicznego oraz ocenia ich wygląd;
- opisuje dawny krajobraz najbliższej okolicy, np.: na podstawie opowiadań rodzinnych, starych fotografii;
- wyjaśnia pochodzenie nazwy własnej miejscowości;
- ocenia krajobraz najbliższej okolicy pod względem jego piękna oraz dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.

W obecnej podstawie programowej jest zapis w punkcie: VII.2. *uczeń rozpoznaje w terenie i nazywa składniki środowiska antropogenicznego oraz określa ich funkcje.* W nowej podstawie programowej te zagadnienia są bardziej rozbudowane.

W nowej podstawie programowej podano zalecane aktywności ucznia. Nie są to osobne treści nauczania, lecz ćwiczenia, obserwacje i działania, które należy uwzględnić w planowanych lekcjach.

Podczas opracowania programu nauczania nauczyciel jest zobowiązany do uwzględnienia kolejności treści podanych w podstawie programowej.

Ewa Kłós